

Enheten för planfrågor
Ragnvi Josefsson

Sigtuna kommun
Stadsbyggnadskontoret
195 85 Märsta
plan@sigtuna.se

Kommunens ärendenr:
Btn 2012/1065-214:Ö

Detaljplan för del av fastigheten Trosta 1:20 m.fl. i Sigtuna kommun, Stockholms län

Sigtuna kommun har översänt förslag till detaljplan, upprättat i februari 2020, till Länsstyrelsen för samråd. Planens syfte är att kunna erbjuda byggbar industrimark för både ytkrävande och serviceinriktade verksamheter såsom hotellverksamhet i nära anslutning till flygplatsen, E4:an och Arlandastad.

Detaljplaneförslaget är upprättat med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, i dess lydelse från år 2015. Länsstyrelsen lämnade programyttrande över planprogram för Trosta och Odenslund, 2013-09-12 (dnr. 4021-22145-2013).

Av 5 kap. 14 § PBL följer att länsstyrelsen under samrådet särskilt ska

- ta till vara och samordna statens intressen,
- verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
- verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
- verka för att en bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL samt i övrigt ge råd om tillämpningen av PBL om det behövs från allmän synpunkt.

Den föreslagna detaljplanen är inte förenlig med den kommunövergripande översiktsplanen, antagen 2014. Länsstyrelsen framförde invändningar i granskningsyttrandet 2014-02-28 (dnr. 4012-43514-2013), bland annat för att riksintresset Stockholm-Arlanda flygplats inte tillgodosågs enligt riksintresseprecisering från år 2008.

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

Länsstyrelsen har, i sin roll att samordna statens intressen, tagit del av synpunkter från Trafikverket daterat den 6 april 2020, Försvarmakten daterat den 6 april 2020 och Luftfartsverket daterat den 5 mars 2020.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen inte tillgodoser riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken, att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs, att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

När det gäller Stockholm-Arlanda flygplats bedömer Länsstyrelsen att det finns risk för att detaljplanen påtagligt försvårar tillkomsten eller nyttjandet av anläggning av riksintresse, då planens genomförande skulle hindra flygplatsens utveckling. Detta på grund av att planområdet till stor del är beläget inom markanspråket för tillkommande rullbana med omgivande markanspråk, enligt Trafikverkets information om den pågående riksintresseprecisering. Det saknas därmed förutsättningar att fullfölja planläggningen. Om planarbetet drivs vidare kan därför förutses att Länsstyrelsen kommer att överpröva kommunens antagandebeslut av planen enligt 11 kap. 10 § PBL.

Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget i övrigt har brister som behöver åtgärdas vid eventuell fortsatt planläggning. Kommunen behöver klargöra att miljökvalitetsnormer för vatten följs och att planen inte blir olämplig ur ett hälsoperspektiv avseende buller och elektromagnetiska fält. Planen behöver också kompletteras med skyddsåtgärder för att förhindra olycksrisker vid transportled för farligt gods. Kommunen behöver även klargöra att planen inte blir olämplig när det gäller översvämning och skredrisk.

Om de påtalade problemen kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Av 11 kap. 11 § PBL följer att Länsstyrelsen ska upphäva en kommuns beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan om det enligt 10 § andra stycket kan antas att beslutet innebär bland annat att ett riksintresse inte tillgodoses, att miljökvalitetsnormer inte följs eller att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa.

Länsstyrelsen har följande synpunkter på de områden som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL.

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

Riksintresseanläggning enligt 3 kap. 8 § miljöbalken

Planförslaget berör Stockholm-Arlanda flygplats, som är av riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Det innebär att flygplatsen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen. Riksintresset omfattar samtliga delar av anläggningen samt framtida utbyggnadsbehov. Hänsyn måste också tas till riksintresseanläggningens influensområden.

Trafikverket håller på att ta fram en uppdaterad riksintresseprecisering för Stockholm-Arlanda flygplats med redovisning av anläggningens utbredning samt framtida influensområden. Detaljplaneområdet kommer att ligga i direkt anslutning till Swedavias fastighet och dessutom till stora delar inom området för tillkommande rullbana med omgivande markanspråk. Trafikverket avstyrker mot denna bakgrund detaljplaneförslaget i sin helhet.

Länsstyrelsen bedömer, på nuvarande underlag, att utbyggnadsmöjligheten enligt riksintressepreciseringen utgör en del av riksintresset och att ett genomförande av detaljplanen skulle innebära att tillkomst eller nyttjande av flygplatsanläggningen påtagligt skulle försvåras. Det beror på att planområdet delvis hamnar inom flygplatsens direkta markanspråk och att övriga delar av planområdet riskerar hamna inom influensområde till riksintresseanläggningen avseende bland annat förhöjd olycksrisk och trafiksäkerhetsaspekter för flyget. Med denna förutsättning följer av 11 kap. 11 § PBL att Länsstyrelsen ska upphäva kommunens beslut att anta en detaljplan om planläggningen drivs vidare till antagande. Enligt Länsstyrelsens mening saknas förutsättningar för kommunen att fullfölja planläggningen.

Om det ändå blir möjligt att driva planarbetet vidare när det gäller hänsyn till flygplatsens utvecklingsmöjligheter, behöver nedanstående övriga synpunkter beaktas för att tillgodose de intressen som Länsstyrelsen bevakar.

Miljö kvalitetsnormer för vatten, MKN

Enligt miljökonsekvensbeskrivningen (2020-02-25) är bedömningen av planens genomförande, att den inte påverkar möjligheterna att följa MKN vatten i varken grund- och ytvatten, efter genomförande av de åtgärder för fördröjning och rening som föreslagits i dagvattenutredningarna. Länsstyrelsen anser dock att när det gäller påverkan på grundvattenförekomster som ligger utanför planområdet är sambanden mellan dagvattenhanteringen och påverkan på MKN inte tillräckligt väl beskrivna i underlaget för lokala dagvattenåtgärder. När det gäller påverkan på ytvatten riskerar transporter av näringsämnen att öka till dessa, vilket är en konsekvens av de större ytliga flödena efter exploateringen. Det är inte klarlagt att föreslagna dagvattenåtgärder är tillräckliga.

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

Plankarta och planbestämmelser medger dagvattenåtgärder och anvisar plats för dike och fördröjningsmagasin. I planbeskrivningen anges att den föreslagna dagvattenreningen säkerställer att miljö kvalitetsnormer nedströms klaras. Det framgår dock inte hur mycket flöden behöver begränsas med avseende på recipienternas sammanlagda belastning eller vilken tillförsel till grundvatten som behöver ske för att garantera att grundvattenförekomsterna inte påverkas negativt.

Sammanfattningsvis saknas det underlag för att kunna bedöma möjligheten att följa MKN i både grund- och ytvattenförekomsterna som berörs av detaljplanen. Länsstyrelsen kan därmed inte anse att kommunen har visat att risk för ett äventyrande eller ett överträdande av försämringsförbudet inte föreligger, även med de föreslagna dagvattenåtgärderna på plats.

Hälsa och säkerhet

Risker med transport av farligt gods

Kommunens planförslag tillåter verksamhetsbyggnad respektive hotellbyggnad med en våning på avstånden 30 meter respektive 50 meter från väg 273 om riskreducerande åtgärder vidtas mot olyckor med transporter av farligt gods. Åtgärderna är dock inte utskrivna i planbestämmelse eller på annat vis reglerade i plankartan. Länsstyrelsen anser att åtgärderna behöver ingå i plankartan för att de ska vara säkerställda.

Då Trafikverket inte godtar att åtgärder vidtas inom väg 273:s vägområde eller att sådana påverkar vägen (se Trafikverkets yttrande över samrådsförslaget med ärendenummer TRV 2020/28908) behöver kommunen se över vilka åtgärder som är möjliga att genomföra.

Avståndet mellan väg 273 (dess vägkant) och område där plankartan tillåter bebyggelse underskrider 25 meter. Det behöver tydliggöras vilken användning som kan tillåtas inom 30 meter från vägkant, alternativt att område där byggnad inte får uppföras utökas. Om avståndet är närmare än 30 meter mellan närmaste byggrätt och vägkant bör kommunen tydliggöra vad som kan bli aktuellt utöver verksamhetsbyggnad och hotell, vilket är det som nämns i planbestämmelserna p1 och p2. Planbestämmelsen p1 behöver även förtydligas avseende avstånd för hotell utan riskreducerande åtgärder.

Risk för översvämning vid kraftiga skyfall

Länsstyrelsen bedömer att kommunen behöver reglera höjdnivåer i plankartan för lokalgator och viss kvartersmark för att säkerställa att skyfall inte orsakar översvämningar inom planområdet, i enlighet med rekommendationerna i dagvattenutredningen (Ramböll 2019-11-27). Enligt dagvattenutredningen bör inte heller byggnader eller funktioner som är extra känsliga för översvämning

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

placeras i lågpunkterna inom planområdet. Länsstyrelsen saknar såväl reglering i plankartan som förtydligande resonemang i planbeskrivningen om hur kommunen säkerställer att kraftiga skyfall inte medför översvämningsproblem i planområdet.

Geotekniska risker

Kommunen behöver förtydliga om det finns risk för skred inom planområdet och om det i så fall behöver tas hänsyn till vid den föreslagna markanvändningen. Enligt framtaget PM om geoteknik (Bjering 2017-05-04) ska detta undersökas närmare i fortsatt arbete. Eventuella behövliga åtgärder bör säkerställas i plankartan. Ett framtida varmare och blötare klimat kan komma att påverka markens geotekniska förutsättningar. Detta bör också beaktas i det fortsatta arbetet med att utreda geotekniska risker som kan påverka planområdet.

Omgivningsbuller

Länsstyrelsen anser att det är olämpligt att planlägga för bostadsanvändning inom området. En av anledningarna är att området ligger innanför influensområdet för Arlanda flygplats, vilket innebär att området berörs eller kan komma att beröras av en ekvivalent flygbullernivå på FBN 55 dBA eller högre.

Planerade verksamheter kan komma att orsaka buller. I planbeskrivningen framgår det att kommunen avser att använda sig av Boverkets riktvärden för industri- och annat verksamhetsbuller i fortsatt arbete. I plankartan finns det inga planbestämmelser som reglerar denna typ av buller till bostäder.

Om kommunen väljer att fortsatt inkludera befintliga bostäder inom planområdet, anser Länsstyrelsen att byggrätten ska regleras till nuvarande förhållanden, för att minska risken för olägenheter för människors hälsa. Planen behöver också kompletteras med reglering av skyddsåtgärder för att minimera risken för olägenheter för människors hälsa.

Elektromagnetiska fält

För den befintliga 400 kV luftledning som tillhör Svenska kraftnät tillämpas riktvärdet 0,4 μ T för elektromagnetiska fält, vilket motsvarar ett skyddsavstånd till bostäder på cirka 150 meter. Avståndet till närmaste bostadsanvändning har i den nya planen minskat till ca 120 meter och magnetfältet beräknas vid fastighetsgränsen uppgå till 0,3 μ T enligt planbeskrivningen.

För att kunna godta bostadsanvändning inom detaljplan på det korta avståndet till kraftledningen behöver klargöras att gällande riktvärde inte riskerar att överskridas.

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

Rådgivande synpunkter

Utöver synpunkter på de statliga ingripandegrunderna ska länsstyrelsen särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL. Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i plan- och bygglagen, om det behövs från allmän synpunkt.

Jordbruksmark

Planområdet omfattar drygt 8 ha. brukningsvärd jordbruksmark. Enligt 3 kap 4§ miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse och anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

I planbeskrivning redogörs inte för vilken typ av verksamhet som området planeras för, mer än att man vill kunna erbjuda industrimark för både ytkrävande och serviceinriktade verksamheter, såsom hotellverksamhet i nära anslutning till flygplatsen, E4:an och Arlandastad. Kommunen framhåller att tillgången på industrimark av det här slaget är begränsad och att efterfrågan inom regionen därför är stor.

I den MKB som togs fram i samband med översiktsplanen rekommenderas att en bevarandeplan för jordbruksmarken tas fram. Det är oklart om en sådan finns och vilka konsekvenser det kan ha för fortsatt planläggning. I tillhörande MKB hanteras frågeställningen under rubriken resursanvändning. En jämförelse görs med alternativ lokaliserings av exploatering norr om planområdet, vilket skulle medföra en mycket stor negativ konsekvens för jordbruksmarken. Samtidigt anges i MKB:n att en indirekt konsekvens av den aktuella detaljplanen kan bli en fortsatt utspridning av verksamheter öster om flygplatsen.

På nuvarande underlag anser Länsstyrelsen att kommunen inte motiverat att föreslagen markanvändning utgör ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. För att inte jordbruksmark ska tas i anspråk för annan markanvändning på felaktig grund, behöver planläggningens inriktning kunna motiveras utifrån 3 kap. 4§ miljöbalken, alternativt omprövas.

Kulturmiljövården

Planförslaget ligger utanför men i anslutning till riksintresset för kulturmiljövården, Lunda – Stora Söderby. Länsstyrelsen bedömer att ingen påverkan sker på riksintressets värden. Storskaliga volymer i odlingslandskapet

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

utanför riksintresset kan dock påverka upplevelsen av riksintressets värden. Detta bör övervägas vid ytterligare planering i närområdet.

I Länsstyrelsens samrådsyttrande från år 2013 över planprogrammet angavs felaktigt att riksintresset Lunda – Stora Söderby upphävts. Riksintresset upphävdes av misstag av Riksantikvarieämbetet 1997, men återinfördes genom beslut återigen år 2002.

När det gäller lokala kulturmiljövärden anser Länsstyrelsen att förutsättningarna för landskapsbilden och platsens kulturvärden som redovisas i planbeskrivningen tydligare kan vägleda planförslagets utformning. Bland annat bör det övervägas om ytterligare anpassning krävs avseende placering, volym och materialval för tillkommande bebyggelse. Rekommendationer i såväl kulturmiljöutredning som landskapsanalys kan till granskningskedet tydligare inarbetas med hjälp av lämpliga planbestämmelser.

Naturvärden

Inom planområdet finns områden med höga naturvärden och känsliga miljöer, bland annat sumpskogar, som kommer att försvinna om planen genomförs. Vidare kommer spridningssamband att påverkas negativt. Länsstyrelsen anser inte att kommunen har visat att markområdet är lämpligt för den bebyggelse och de byggnadsverk som planen medger enligt 2 kap. 2 och 4 §§ PBL.

Angränsade planområdet i väster finns en skyddsvärd trädmiljö, tillika betesmark, med mycket höga naturvärden kopplade till bland annat förekomst av de ovanliga kärlväxterna finnögcontröst och fältgentiana. Dessa arter är hävdberoende och har minskat betydligt på senare tid, båda är upptagna som starkt hotade (EN) i den senaste rödlistan. För att arterna ska kunna fortleva på platsen behöver betesdriften fortsätta. Det framgår dock inte vilken påverkan planen har på djurhållningen i området, vilket är en brist.

Enligt naturvärdesinventeringen finns inom planområdet arter som omfattas av artskyddsförordningen (2007:845). Mindre vattensalamander (*Triturus vulgaris*) är fridlyst enligt 6 § artskyddsförordningen i hela landet. Enligt naturvärdesinventeringen finns även noterad förekomst av ett flertal fågelarter, vilka även är rödlistade. Samtliga vilda fåglar är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen. I samband med exploateringsföretag utlöses förbuden i artskyddsförordningen enligt praxis enbart om respektive arts bevarandestatus påverkas. Kommunen behöver därför bedöma om de planerade åtgärderna kan komma att påverka respektive arts bevarandestatus på biogeografisk, nationell respektive lokal nivå. Om åtgärder riskerar att försvåra upprätthållande av en arts bevarandestatus behöver kommunen beskriva vilka skyddsåtgärder som avses att vidtas för att undvika eller minimera sådan påverkan så att förbuden i artskyddsförordningen inte ska utlösas. Sker trots skyddsåtgärder en negativ

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

påverkan på någon arts bevarandestatus, oavsett nivå, är åtgärden förbjuden enligt artskyddsbestämmelserna.

Inom planområdet finns diken som kan omfattas av generellt biotopskydd 7 kap. 11 § miljöbalken. Eftersom omgivande jordbruksmark avses att bebyggas kommer biotopskyddet för diket att upphöra. Biotopen bör dock så långt som möjligt bevaras då den fortfarande fyller en viktig funktion i landskapet för många fridlysta arter. För åtgärder som kan skada naturmiljön i ett biotopskyddsområde krävs dispens. Om åtgärder ska göras i diken som är vattenförande under en större del av året kan det eventuellt krävas en anmälan om vattenverksamhet.

Infrastruktur

Den befintliga luftledningen på 400 kV i planområdets östra del ingår i det svenska stamnätet för eldistribution. Stamledningsnätet är inte utpekad av Statens energimyndighet som riksintresse, men nätet är av stort allmänt intresse. Inför fortsatt planläggning ska därför kraftledningen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utnyttjandet av den. Det behöver därvid klargöras att tillräckligt skyddsavstånd hålls till kraftledningen.

Väg 273 och väg 858 utgör statliga vägar, men är inte av riksintresse. Kommunen behöver beakta planens konsekvenser på trafiksäkerhet och eventuella framtida utbyggnadsbehov för t.ex. extra körfiler vid korsningar, cykelbanor med mera. Om planarbetet drivs vidare behöver nya och befintliga väganslutningar studeras vidare innan planen antas.

Övriga frågor av betydelse för planens genomförbarhet

Fornlämningar

Inom området för den planerade detaljplanen finns idag en känd fornlämning L2016:5172, en milsten. Länsstyrelsen bedömer att det sannolikt även kan finnas ännu okända fornlämningar som riskerar att beröras av den planerade detaljplanen och att det därför krävs en arkeologisk utredning enligt 2 kap 11 § kulturmiljölagen (1988:950) för att fastslå om det finns oregistrerade fornlämningar.

Inför det planerade arbetet behöver därför kontakt tas med Länsstyrelsens enhet för kulturmiljö i god tid för samråd i frågan. För att veta att planens bygggrätt ska kunna utnyttjas enligt plankarta och planbestämmelser behöver den arkeologiska utredningen göras innan planarbetet drivs vidare.

Datum
2020-05-11

Beteckning
402-11683-2020

Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen, vars syfte är att skydda och bevara kulturmiljö och kulturminnen. Om fornlämningar påverkas av ett planerat arbetsföretag krävs samråd med länsstyrelsen. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om fornlämningen medför hinder eller olägenhet som inte står i rimligt förhållande till fornlämningens betydelse. Ett eventuellt tillstånd brukar vara förenat med krav på arkeologiska åtgärder, som ska bekostas av den som utför arbetsföretaget.

Behovsbedömning / undersökning

Behovsbedömningen gjordes under programskedet 2013 för ett större område med utbredning även norr om väg 273. Kommunen gjorde bedömningen att genomförandet av detaljplanen kunde antas medföra betydande miljöpåverkan och Länsstyrelsen delade kommunens uppfattning. Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen skedde 2018. Länsstyrelsen lämnade samrådsyttrande över avgränsningen 2018-06-25 (dnr 402-22034-2018).

MKB:n är daterad 2020-02-25. Länsstyrelsen ger inte här separata synpunkter på MKB:n, men de synpunkter som ges under andra rubriker i samrådsyttrandet bör ge underlag för eventuell fortsatt miljöbedömning.

*Beslutet har fattats av samhällsbyggnadsdirektör Åsa Ryding.
I ärendets slutliga beredning har deltagit planchef Tatjana Joksimović, jurist
Susanne Martin och planhandläggare Ragnvi Josefsson som föredragande.*

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia:

Trafikverket; trafikverket@trafikverket.se;

Försvarsmakten; fysplan@mil.se

Svenska kraftnät; registrator@svk.se

Swedavia; remisser@swedavia.se